

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI AXLOQIY TARBIYASINI SHAKLLANTIRISHDA TA'LIM FAOLIYATINING ASOSIY YO'NALISHLARI, PRINSIPLARI VA TAMOYILLARI

Ergashova Hilola Alisherovna

MTTQTMOI Mustaqil tadqiqotchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20537367>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 26-may 2026 yil

Ma'qullandi: 28-may 2026 yil

Nashr qilindi: 30-may 2026 yil

KEYWORDS

axloqiy tarbiya, maktabgacha ta'lim, ta'lim faoliyati yo'nalishlari, axloqiy tarbiya prinsiplari, axloqiy tarbiya tamoyillari, shaxs shakllanishi, maktabgacha yoshdagi bola, tarbiya metodologiyasi.

ABSTRACT

Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy tarbiyani shakllantirishda ta'lim faoliyatining asosiy yo'nalishlari, prinsiplari va tamoyillari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etiladi. Tadqiqotda axloqiy tarbiyaning kognitiv, emotsional, xulq-atvori hamda ijtimoiy yo'nalishlari ko'rib chiqilgan; ushbu yo'nalishlarning pedagogi tomonidan amalga oshirilishini tartibga soluvchi ilmiy prinsiplar va milliy hamda universal tarbiyaviy tamoyillar tizimi asoslab berilgan.

Axloqiy tarbiya pedagogika fanining markaziy muammolaridan biri bo'lib, uning zamonaviy talqini nafaqat an'anaviy didaktik yondashuvlarga, balki bolaning yaxlit shaxs sifatida rivojlanishiga yo'naltirilgan kompleks metodologiyaga asoslanadi. Maktabgacha ta'lim bosqichi esa — uch yoshdan yetti yoshgacha bo'lgan davr — axloqiy tarbiyaning poydevori quriladigan noyob ontogenetik bosqich hisoblanadi. Bu davrda vujudga kelgan axloqiy tushunchalar, his-tuyg'ular va xulq-atvor shakllari butun umr davomida shaxsning axloqiy yo'nalishini belgilab beradi.

O'zbekistonning maktabgacha ta'lim sohasidagi siyosati — xususan, "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining maktabgacha ta'limni rivojlantirish to'g'risidagi farmonlari hamda Maktabgacha ta'limning Davlat ta'lim standartlari — axloqiy-ma'naviy tarbiyani ta'lim faoliyatining ustuvor yo'nalishi sifatida belgilaydi. Shuningdek, "Yangi O'zbekiston" taraqqiyot strategiyasida yosh avlodni axloqiy yuksak, komil inson sifatida tarbiyalash davlat siyosatining bosh maqsadlaridan biri ekanligi ta'kidlanadi [1].

Biroq amaliyotda maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axloqiy tarbiya ko'pincha tizimli yondashuvsiz, tasodifiy tadbirlar yig'indisi sifatida amalga oshirilmoqda. Buning sababi — tarbiyachilarning axloqiy tarbiya yo'nalishlari, ilmiy prinsiplari va tamoyillarini yaxlit metodologik tizim sifatida bilmasligi yoki amaliyotda qo'llay olmasligidir. Mazkur muammo ushbu tadqiqotning dolzarbligini belgilab beradi.

2. Adabiyotlar sharhi va nazariy asos

2.1. Axloqiy tarbiyaning ilmiy konteksti

Axloqiy tarbiya nazariyasining rivojlanishi psixologiya va pedagogikaning umumiy taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq. Zamonaviy ilmda ushbu yo'nalishda bir qancha yondashuvlar mavjud: kognitivistik (J.Piaje, L.Kolberg), ijtimoiy-madaniy (L.S.Vigotskiy, A.V.Zaporojets), faoliyatga asoslangan (A.N.Leontyev, D.B.Elkonin), humanistik (K.Rojers, A.Maslou) va milliy-madaniy (O.Musurmonova, B.Yo'ldoshev, E.G'oziyev) yondashuvlar.

J.Piaje axloqiy rivojlanishning ikki bosqichini — "geteronoma" (tashqi qoidalarga bo'ysunish) va "avtonoma" (ichki axloqiy mulohaza) — ajratib, bolaning fikrlash rivojlanishi bilan axloqiy rivojlanish o'rtasidagi aloqani ko'rsatadi [2]. L.Kolberg esa Piajening modelini kengaytirib, axloqiy rivojlanishning olti bosqichli konvensional konsepsiyasini taqdim etadi [3]. Ushbu nazariyalar maktabgacha yoshdagi bolaning axloqiy tarbiyasida kognitiv yo'nalishning ahamiyatini ta'kidlaydi.

L.S.Vigotskiy axloqiy tarbiyaga ijtimoiy-madaniy yondashuvni taklif etib, axloqiy me'yorlarning avval "intrapersonal" (tashqi), keyinchalik esa "interpersonal" (ichki) darajaga o'tishini asoslaydi [4]. Uning "yaqin rivojlanish zonasi" tushunchasi axloqiy tarbiyada kattalarning pedagogik rahbarligini zaruriy shart sifatida belgilaydi.

D.B.Elkonin o'yinni maktabgacha yoshdagi bolaning yetakchi faoliyati deb ta'riflaydi va o'yin faoliyatida ijtimoiy-axloqiy me'yorlarning ichkilashishi mexanizmini batafsil tahlil etadi [5]. A.V.Zaporojets esa "axloqiy tuyg'ularning dastlabki shakllari" maktabgacha yoshda vujudga kelishini empirik tarzda ko'rsatib, emotsional yo'nalishning tarbiyaviy ahamiyatini ta'kidlaydi [6].

O'zbek pedagogika fanida axloqiy tarbiya O.Musurmonova, K.Xoliqov, N.Muslimov, R.Mavlonova kabi olimlar tomonidan milliy qadriyatlar va umuminsoniy tamoyillar uyg'unligida tadqiq etilgan [7]. Ushbu tadqiqotlarda xalq pedagogikasi — maqollar, ertaklar, milliy o'yinlar, an'analar — axloqiy tarbiyaning bebaho manba ekanligini asoslaydi.

2.2. Ta'lim faoliyati va axloqiy tarbiyaning o'zaro munosabati

Ta'lim faoliyati — bu bola tomonidan amalga oshiriladigan, tarbiyachining pedagogi rahbarligida tashkil etiladigan va muayyan ta'lim-tarbiya maqsadlariga yo'naltirilgan faoliyat turidir. Maktabgacha ta'limda ta'lim faoliyati o'yin, nutq, jismoniy, badiiy-estetik va bilimli faoliyatlar bilan uyg'unlashib ketadi.

Axloqiy tarbiya ta'lim faoliyatining organik qismini tashkil etadi: har qanday ta'lim topshirig'i — rasm chizish, qurilish, savolga javob berish — bola uchun axloqiy vaziyatni ham ifoda etadi. Ularda qoidalarga rioya qilish, natijaga sabr bilan erishish, tengdoshlar bilan hamkorlik qilish talab etiladi. Shuning uchun axloqiy tarbiyani ta'lim jarayonidan alohida ko'rmasdan, ularning integratsiyasini pedagogik texnologiya sifatida ko'rish zarur [8].

3. Axloqiy tarbiyaning asosiy yo'nalishlari

3.1. Kognitiv yo'nalish

Kognitiv yo'nalish axloqiy ong va axloqiy tafakkurni shakllantirishga qaratilgan. Bu yo'nalish doirasida bolada axloqiy tushunchalar (yaxshilik, yomonlik, adolat, halollik, do'stlik, mehr-muruvvat va h.k.) vujudga keladi, axloqiy vaziyatlarni tahlil qilish qobiliyati rivojlanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolaning kognitiv xususiyati shundaki, u abstrakt tushunchalarni bevosita emas, balki konkret obrazlar, ertaklar, vaziyatlar va misollar orqali o'zlashtiradi. Shuning uchun kognitiv yo'nalishda asosiy metodlar sifatida axloqiy mazmundagi ertaklar va

hikoyalar muhokamasi, "to'g'ri-noto'g'ri" o'yinlari, axloqiy vaziyatlarni tahlil qilish (case-study) ishlatiladi.

Kognitiv yo'nalishning maqsadi bolada axloqiy ongini shakllantirish — ya'ni axloqiy me'yorlarni bilishdan ularning mohiyatini anglashgacha ko'tarish hisoblanadi. A.N.Leontyevning faoliyat nazariyasida ta'kidlanishicha, maqsadni anglab yetgan faoliyat motivga aylanadi — demak, anglab yetilgan axloqiy me'yor xulqning ichki motivatoriga aylanish imkoniyatiga ega [9].

3.2. Emotsional-his-tuyg'u yo'nalishi

Emotsional-his-tuyg'u yo'nalishi bolada axloqiy tuyg'ularni — mehr, hamdardlik, vijdon, uyat, adolatga intilish, yomonlikka nisbatan g'azab — rivojlantirishga qaratilgan. Bu yo'nalish axloqiy tarbiyaning "yurak" qismi hisoblanadi, chunki tuyg'usiz bilim xulqqa aylanmaydi.

A.V.Zaporojetsning empirik tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, 3-7 yoshdagi bola axloqiy tuyg'ularga juda sezgir: u ertak qahramonining azobiga chindan ko'z yoshi to'kishi, adolatsizlikka haqiqiy g'azab bilan javob berishi mumkin [6]. Tarbiyachi ushbu sezgirlikdan to'g'ri foydalansa, axloqiy tuyg'ular barqaror shaxsiy fazilatga aylanadi.

Emotsional yo'nalishda qo'llaniladigan metodlar: badiiy adabiyot, musiqa, teatr va drammatizatsiya, empatiyani rivojlantiruvchi o'yinlar ("sening o'rningda men"), suhbat va his-tuyg'ularni ifodalash mashqlari. Bu yo'nalishda tarbiyachining o'zi emotsional jihatdan ochiq va samimiy bo'lishi — eng muhim pedagogik shart hisoblanadi.

3.3. Xulq-atvor (behavioral) yo'nalishi

Xulq-atvor yo'nalishi axloqiy bilim va tuyg'ularni kundalik xulq-atvorga aylantirish jarayoniga qaratilgan. Chunki axloqiy tarbiyaning haqiqiy mevasi — bu bola yolg'iz, kattalar ko'zi oldida bo'lmay turib ham to'g'ri ish qiladigan darajaga yetishidir.

Bu yo'nalishda asosiy metodologik tamoyil — muntazamlilik va takrorlash. Aristotel ta'kidlaganidek, fazilat — odatning mevasi. Demak, axloqiy xulqni shakllantirish uchun bolaga bir martalik ta'sir emas, balki muntazam, tizimli pedagogik ta'sir zarur. Shu maqsadda kundalik tarbiyaviy vaziyatlar (do'stiga yordam berish, o'yinchoqni bo'lisib o'ynash, kattalarni hurmat qilish va h.k.) axloqiy mashq maydoniga aylantiriladi.

Xulq-atvor yo'nalishida rag'batlantirish va tuzatish usullari alohida ahamiyat kasb etadi. Psixologik tadqiqotlar ko'rsatishicha, ijobiy rag'batlantirish (maqto'v, e'tirof, mukofot) salbiy jazoga nisbatan ancha samarali axloqiy xulqni mustahkamlaydi [10]. Bundan tashqari, axloqiy narsistizm — ya'ni bolani "sen doimo yaxshisan" deb emas, balki "sen yaxshi ish qilding" deb rag'batlantirish — uzoq muddatli axloqiy rivojlanishga kuchliroq ta'sir ko'rsatadi.

3.4. Ijtimoiy yo'nalish

Ijtimoiy yo'nalish bolaning jamiyatda munosib o'rin egallashi uchun zarur bo'lgan ijtimoiy-axloqiy kompetentliklarni shakllantirishga qaratilgan. Bu yo'nalish guruhviy va jamoaviy faoliyat orqali amalga oshiriladi.

Maktabgacha yoshdagi bola ijtimoiy yo'nalish doirasida quyidagi ko'nikmalarni egallaydi: tengdoshlari bilan muloqot qilish va hamkorlik qilish; nizolarni murosali hal etish; jamoaviy qarorlar qabul qilishda ishtirok etish; guruhdagi qoidalar va me'yorlarga rioya qilish; turli ijtimoiy rollarda o'zini tutish (yetakchi, ijrochi, yordam beruvchi).

Ijtimoiy yo'nalishning metodologik asosi — L.S.Vigotskiyning "shaxs ijtimoiy munosabatlarning yig'indisidir" tezisi [4]. Shunga ko'ra, bolaning axloqiy shakllanishi nafaqat uning ichki jarayonlariga, balki u qanday ijtimoiy muhitda, kimlar bilan va qanday

munosabatlarda bo'lishiga ham bog'liq. Tarbiyachi ushbu muhitni ongli va maqsadli ravishda tashkil etishi zarur.

3.5. Ma'naviy-milliy yo'nalish

Ma'naviy-milliy yo'nalish bolada o'z xalqining tarixi, madaniyati, an'analari va qadriyatlariga nisbatan hurmat, g'urur va sadoqatni shakllantirishga qaratilgan. Bu yo'nalish O'zbek pedagogikasida alohida ta'kidlanadi.

O.Musurmonova ta'kidlaganidek, milliy axloqiy tarbiya universal insoniy qadriyatlar bilan ziddiyatda emas, aksincha, ularni boyitadi [7]. Bolaga milliy qadriyatlar — mehmondo'stlik, ulug'larni hurmat qilish, mehnatsevarlik, vatanparvarlik — singdirilsa, u bir vaqtning o'zida ham yaxshi fuqaro, ham yaxshi inson bo'lib yetishadi.

Ushbu yo'nalishda xalq og'zaki ijodi (maqollar, topishmoqlar, ertaklar), milliy o'yinlar, bayramlar va marosimlar, mahalla va oila an'analari asosiy pedagogik vosita sifatida qo'llaniladi.

4. Axloqiy tarbiyaning ilmiy prinsiplari

4.1. Ilmiylik prinsipi

Axloqiy tarbiya jarayonini ilmiy asoslarda tashkil etish — tarbiyachining o'z amaliyotini psixologiya va pedagogika fanlarining hozirgi yutuqlari asosida qurishi demakdir. Bu prinsip tarbiyachidan nafaqat tajribaga, balki ilmiy bilimga tayanishni talab etadi: bola rivojlanishining yosh xususiyatlarini bilish, axloqiy rivojlanish bosqichlarini anglash va har bir bolaning hozirgi darajasini to'g'ri baholay olish.

4.2. Izchillik va tizimlilik prinsipi

Axloqiy tarbiya bir martalik yoki vaqtinchalik ta'sir emas, balki uzluksiz, tizimli jarayondir. Bu prinsip shuni talab etadiki, axloqiy tarbiyaviy maqsadlar erta yoshdan boshlab asta-sekin murakkablashtirib borilishi, yangi axloqiy tushunchalar avvalgilari asosida shakllantirilishi, tarbiyaviy ta'sirlar bir-birini to'ldirishi lozim.

4.3. Yosh va individual xususiyatlarni hisobga olish prinsipi

Har bir bola o'ziga xos rivojlanish surati, temperament, oilaviy muhit va ijtimoiy tajribaga ega. Shuning uchun axloqiy tarbiyada yagona "universal" yondashuv samarasiz bo'lishi mumkin. Tarbiyachi bolaning yosh xususiyatlarini (3 yosh — 4 yosh — 5-6 yosh) va individual farqlarini (introvert/ekstrovert, emotsional sezgirlik, ijtimoiy etuklik) hisobga holgan holda tarbiyaviy strategiyasini qurishi kerak.

4.4. Yaxlitlik prinsipi

Axloqiy tarbiya bir yo'nalishda emas, balki kognitiv, emotsional, xulq-atvoriy va ijtimoiy yo'nalishlarning yaxlit birligida amalga oshirilishi kerak. Faqat axloqiy bilimlarni berish («moral education as instruction») yetarli emas — uni his etish va amalda qo'llash ham ta'minlanishi lozim. Yaxlitlik prinsipiga ko'ra, ushbu uch komponent — bilish, his etish va amal qilish — o'zaro uyg'un rivojlantiriladi.

4.5. Faollik prinsipi

Axloqiy tarbiyada bola passiv ob'ekt emas, balki faol sub'ekt sifatida ishtirok etishi zarur. Bolaning o'zi axloqiy muammolarni hal qilishi, axloqiy tanlovlar qilishi, axloqiy vaziyatlarni muhokama qilishi — bu faoliyat orqali axloqiy tajriba barqaror shakllanadi. A.N.Leontyevning faoliyat nazariyasiga ko'ra, axloqiy rivojlanish faqat faoliyatda va faoliyat orqali sodir bo'ladi [9].

4.6. Ijobiy muhit prinsipi

Axloqiy tarbiya ijobiy, xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi pedagogik muhitda samarali bo'ladi. Qo'rquv, jazo va bosim asosida shakllangan "axloq" — bu haqiqiy axloq emas, balki tashqi qoidaga bo'ysunish. Haqiqiy axloqiy shakllanish uchun bola sevgi, hurmat va ishonch muhitida o'sishi kerak. Bu prinsipni A.S.Makarenko "parallel ta'sir" konsepsiyasida ham ta'kidlaydi.

5. Axloqiy tarbiyaning asosiy tamoyillari

5.1. Ibrat (namuna) tamoyili

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun kattalarning xulq-atvori — eng kuchli axloqiy ta'sir manbai. "Bola kattalarning kichik nusxasi emas, balki kattalarning ko'zgucci" (L.S.Vigotskiy). Shuning uchun tarbiyachining o'zi xulq-atvor, muloqot madaniyati, e'tibor va mehribonlik namunasi bo'lishi — axloqiy tarbiyaning asosiy tamoyili hisoblanadi. Ibratsiz nasihat ta'sirsiz bo'ladi.

5.2. Izchillik va birlik tamoyili

Maktabgacha ta'lim muassasasi va oila axloqiy tarbiyada yagona talablar va yondashuv bilan ish ko'rishi shart. Agar tarbiyachi bir narsani talab qilsa, ota-ona boshqasiga ruxsat bersa — bola ikki qarama-qarshi me'yor o'rtasida qoladi va ikkalasini ham inkor etadi. Izchillik tamoyili, shuningdek, tarbiyachining o'zi va jamoa a'zolari o'rtasida ham ta'minlanishi zarur.

5.3. Erta va uzluksiz ta'sir tamoyili

Axloqiy tarbiyani "kechroq boshlasa ham bo'ladi" degan yondashuv ilmiy asossizdir. Neyropedagogika va rivojlanish psixologiyasining zamonaviy yutuqlari shuni ko'rsatadiki, miya plastikliги (нейропластичность) eng yuqori darajada maktabgacha yoshda bo'ladi. Shuning uchun axloqiy tarbiyani iloji boricha erta boshlash va uni uzluksiz davom ettirish — pedagogik zarurat.

5.4. Muloqot va dialog tamoyili

Axloqiy tarbiya monolog (nasihat, ko'rsatma, taqiq) emas, balki dialog (suhbat, muhokama, birgalikda o'ylash) shaklida amalga oshirilganda samaraliroq bo'ladi. Dialog tamoyili bolada mustaqil axloqiy fikrlashni rivojlantiradi, uning fikri hisobga olinayotganini his ettiradi va axloqiy qarorlarni ichki motivatsiya asosida qabul qilishga undaydi.

5.5. Rag'batlantirish va ijobiy kuchaytirish tamoyili

Bolaning yaxshi axloqiy xulqini ko'rmasdan qolish yoki faqat yomon xulqga e'tibor qaratish — keng tarqalgan pedagogik xato. Rag'batlantirish tamoyiliga ko'ra, tarbiyachi bolaning har qanday ijobiy axloqiy harakatini — boshqasiga yordam berish, navbatini kutish, kechirim so'rash — ko'rishi, e'tirof etishi va rag'batlantirishi kerak. Bu xulqni mustahkamlaydi va bolada axloqiy xulqdan qoniqish his tuyg'usini shakllantiradi.

5.6. Integratsiya va komplekslik tamoyili

Axloqiy tarbiya alohida soat yoki alohida mashg'ulot emas — u kunning har bir lahzasida, har qanday faoliyatda amalga oshiriladi: ertalabki salomlashishda, ovqat paytida, o'yin vaqtida, tozalashda, yo'liqish va xayrlashishda. Integratsiya tamoyilining ma'nosi shu: axloqiy tarbiyaviy maqsad barcha ta'lim-tarbiya faoliyatlariga singib ketishi kerak.

5.7. Milliylik va umuminsoniylik uyg'unligi tamoyili

Axloqiy tarbiyada milliy qadriyatlar va umuminsoniy insonparvarlik tamoyillari o'zaro to'ldiruvchi sifatida qo'llanilishi lozim. Milliy o'zlikni anglash va o'z xalqiga muhabbat —

boshqa xalqlarga nisbatan hurmat va tolerantlik bilan ziddiyatda emas. Mazkur uyg'unlik bolada sog'lom milliy o'zidentifikatsiyani va bir vaqtda keng inson sevgisini shakllantiradi.

6. Prinsiplar va yo'nalishlar integratsiyasining nazariy modeli

Yuqorida tahlil etilgan yo'nalishlar, prinsiplar va tamoyillar ajralgan holda emas, balki bir-biri bilan uzviy bog'liq tizim sifatida ishlaydi. Ushbu tizimni uch qatlamli konsentrik model shaklida tasavvur qilish mumkin:

Markaziy qatlam — bolaning axloqiy rivojlanish maqsadi: axloqiy ong + axloqiy his-tuyg'u + axloqiy xulqning birligi. Bu — axloqiy komponentlarning uchburchagi bo'lib, ulardan birini e'tiborsiz qoldirish tarbiyaning samaradorligini pasaytiradi.

O'rta qatlam — ilmiy prinsiplar (ilmiylik, izchillik, yaxlitlik, faollik, yosh xususiyatlarini hisobga olish, ijobiy muhit). Bu prinsiplar axloqiy tarbiya jarayonini tartibga soluvchi metodologik qoidalar bo'lib, tarbiyachining har qanday pedagogik qarorini asoslash uchun mezon vazifasini o'taydi.

Tashqi qatlam — amaliy tamoyillar (ibrat, izchillik, erta ta'sir, muloqot, rag'batlantirish, integratsiya, milliylik). Bu tamoyillar tarbiyachining kundalik pedagogik amaliyotida to'g'ridan-to'g'ri qo'llaniladigan operatsional ko'rsatmalar hisoblanadi.

Ushbu uch qatlamni bog'lovchi kuch — tarbiyachining pedagogik kompetentligi va shaxsiy axloqiy yetukligidir. Eng mukammal metodologik bilim ham shaxsan axloqan yetuk tarbiyachi tomonidan amalga oshirilmasa, o'z samarasini bermaydi.

7. Xulosa

Tadqiqot asosida quyidagi xulosalar shakllantirildi:

Birinchidan, maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy tarbiyani shakllantirishda ta'lim faoliyatining besh asosiy yo'nalishi — kognitiv, emotsional, xulq-atvoriy, ijtimoiy va ma'naviy-milliy — yaxlit tizim sifatida birlikda amalga oshirilishi zarur. Faqat bitta yo'nalishga tayanish axloqiy tarbiyaning bir tomonlamaligiga va umuman besamarligiga olib keladi.

Ikkinchidan, ushbu yo'nalishlarni amalga oshirishni ilmiy jihatdan tartibga soluvchi olti prinsip — ilmiylik, izchillik va tizimlilik, yosh xususiyatlarini hisobga olish, yaxlitlik, faollik va ijobiy muhit — maktabgacha ta'lim muassasalarida axloqiy tarbiyaning metodologik asosini tashkil etishi lozim.

Uchinchidan, amaliy pedagogik faoliyatda yetti tamoyil — ibrat, izchillik va birlik, erta ta'sir, dialog, rag'batlantirish, integratsiya va milliylik uyg'unligi — tarbiyachining kundalik ishini yo'naltiruvchi operatsional mezonlar sifatida qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

To'rtinchidan, taqdim etilgan uch qatlamli nazariy model — axloqiy rivojlanish maqsadi, ilmiy prinsiplar va amaliy tamoyillarning integratsiyasi — maktabgacha ta'lim muassasalari uchun axloqiy tarbiya dasturini ishlab chiqishning metodologik asosi bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Kelajakdagi tadqiqotlarda ushbu nazariy model asosida eksperimental dastur yaratish va uning samaradorligini empirik tarzda tekshirish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'yin orqali ta'lim olish metodik qo'llanma Toshkent -2020
2. Qodirova F., Toshpo'latova. Sh., Kayumova .N, A'zamova .N Maktabgacha ta'lim pedagogikasi Toshkent-2019
3. Rasulov .Y, Nurmatova .O Pedagogika fanidan o'quv qo'llanma Toshkent -2014
4. F.R.Kodirova Bolalar nutqini rivojlantirish nazariyasi va metodikasi ruhiy omillari;

5. Xurvaliyeva Tarmiza Latipovna. Maktabgacha ta'lim jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish. Uslubiy qo'llanma., Zebo Print". Toshkent-2023
6. O'zbekiston Respublikasi. (2019). Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risidagi Qonun. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari.
7. Piaget, J. (1965). The Moral Judgment of the Child. New York: Free Press. — 410 b.
8. Kohlberg, L. (1984). The Psychology of Moral Development. San Francisco: Harper & Row. — 729 b.
9. Vigotskiy, L.S. (1991). Pedagogicheskaya psixologiya. Moskva: Pedagogika. — 480 b.
10. Elkonin, D.B. (1978). Psixologiya igri. Moskva: Pedagogika. — 304 b.
11. Zaporozets, A.V. (1986). Izbranniye psixologicheskiye trudi. Moskva: Pedagogika. — 296 b.
12. Musurmonova, O. (1996). Ma'naviy tarbiya va umuminsoniy qadriyatlar. Toshkent: O'qituvchi. — 160 b.
13. Mavlonova, R., Musurmonova, O., Xoliqov, A. (2004). Pedagogika. Toshkent: O'qituvchi. — 336 b.
14. Leontyev, A.N. (1977). Deyatelnost. Soznaniye. Lichnost. Moskva: Politizdat. — 304 b.
15. Berkowitz, M.W., & Bier, M.C. (2005). What works in character education: A research-driven guide for educators. Washington: Character Education Partnership. — 48 b.
16. Lickona, T. (1991). Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility. New York: Bantam Books. — 478 b.
17. Yo'ldoshev, B. (2009). Milliy tarbiya asoslari. Toshkent: Sharq. — 192 b.

INNOVATIVE
ACADEMY